

Växtodlingsåret i Västsverige (Försök i Väst)

Ingemar Gruvaeus, Hushållningssällskapet, Skara

Som vanligt har vi haft ett onormalt år. Efter en torr och fin september år 2000 med mycket stor höstsådd kom en period från oktober till ca 18 december då vi hade för årstiden mycket varmt men hela tiden också fuktigt. Höstsäd och vallar växte därför mycket länge denna höst.

Under vintern hade vi omväxlande perioder med mycket kallt väder och milt. En sådan kall period hade vi i början av mars då nattetemperaturen på många håll gick ner runt 20 minusgrader samtidigt som snötäcket var mycket ringa.

Dessa förhållanden medförde en mycket kraftig utvintring av höstsäd samt rajgräs och baljväxter i vallar. Allra värst utsatt var Värmland där i stort sett all höstvetete och rågvete försvann liksom rödklöver och rajgräs i vallar. Även i Skaraborg, Älvsborg och Bohuslän tunnades höstsäd ut men det gällde då främst vete med förfrukt vete och mindre vinterhårdiga sorter, samt rajgräs och rödklöver i vallarna.

I slutet av mars var det kallt och torrt vilket gav möjlighet att så på tjälen på fält som var höstjämnade. Detta gjordes i mindre ut-

sträckning men som vanligt med mycket gott resultat både kvantitativt och kvalitativt.

April blev sedan blöt med följd att vårbruket inte kom igång igen förrän i bästa fall sista dagarna i april.

Våren blev sedan lite lagom omväxlande med vackert väder och regn. En lite torrare period inföll i mitten av juni vilket gav goda förutsättningar för axgångsbekämpningar i höstvetete. Sannolikt på grund av denna torrare period fick vi inte så kraftiga svampangrepp som de senaste åren i någon spannmålsgröda. För Västsveriges del var det dock i allmänhet lönsamhet för svampbekämpning i höstvetete och råg medan korn, havre och rågvete i allmänhet klarat sig bra ändå.

I juli såg vi fram mot en god skörd. Där efter började regnet. Det kom inte stora mängder med det regnade ofta. Vi fick en torrare period i mitten av augusti då främst råg, tidigt höstvetete och en del vårsäd kunde tröskas. Därefter kom 4 veckor med regn i stort sett dagligen. Detta gav höga torkningskostnader, kvalitetsavdrag och en del förstörd spannmål.

Växtodlingsåret inom Östra Sverige Försöken, ÖSF 2001

Sven-Åke Rydell, Hushållningssällskapet, Östergötland

Väderleken har präglats av växlande väder i längre perioder än normalt. Förra hösten var mycket nederbördsrik följt av en mild vinter med några köldknäppar.

Vårbruket blev relativt sent följt av en varm och torr försommar. Skördesäsongen inleddes med bra väder som senare övergick till en ihållande regnperiod som höll i sig hela september.

Allmänt om fältförsöksverksamheten inom ÖSF

Antalet försök var något färre jämfört med tidigare år, 156 mot 168. Försöken tenderar dock att bli större och mer omfattande för varje år.

Jämförande provning av nya sorter, ogräs och växtskyddsprodukter utgör huvuddelen av försöksvolymen. Försök med inriktning på odlingsmetodik och mer långsiktiga frågeställningar är svåra att finansiera efter stora besparingar vid Lantbruksuniversitetet i början på 90-talet. Numera får lantbruket till stor del ta eget ansvar för tillämpad forskning och försök.

Försöksverksamheten kräver stora investeringar i specialmaskiner och utrustning för att uppnå en hög effektivitet och säkra resultat från försöken. Dessutom krävs kompetent personal och välvilliga försöksvärdar, som ställer areal till förfogande, för att verksamheten skall kunna bedrivas på ett säkert och effektivt sätt. Inom ÖSF kan vi med tillfredsställelse konstatera att dessa kriterier är uppfyllda och vi vill därmed tacka alla medverkande i försöken för en god insats för växtodlingen i länen.

Kortfattat om vädret

Från mitten av oktober till mitten av december förra året var det rikligt med nederbörd och betydligt varmare än normalt för årstiden. Det resulterade i vattensamlingar på många fält. Under januari och februari var det växlande väder med varma och kalla perioder och ett varierande snötäcke. I början på februari var det dock en köldknäpp ned mot -25°C. Hela mars präglades av kalla nätter med sol och värme på dagarna vilket gav höstgrödorna ett brunt utseende. Friska fält som inte drabbades av utvintringsskador grönskade dock ganska snart när värmen kom i april.

Under april och maj var det mer nederbörd än normalt medan det var något mindre än normalt i juni och juli. Under senare delen av juli och början på augusti var det varmt och torrt vilket bidrog till en viss brådmognad i vissa grödor. I slutet på augusti blev vädret betydligt ostadigare vilket höll i sig hela september.

Utvintringsskador i höstvetete och sent vårbruk

Huvuddelen av höstsåden såddes i mitten av september i fjol. Det var ofta besvärliga förhållanden på lerjordarna med grovt bruk och torrt vid sådden, vilket gjorde att det mesta grodde först efter regnet i oktober. Den milda hösten bidrog till bra bestånd i alla höstgrödor. Det gavs mycket få möjligheter till höstbekämpning och höstharvning. Under flera perioder kunde man se vattensamlingar på fälten efter att det regnat 2-2,5 gånger mer än normalt.

Marken var snötäckt endast under kor

tare perioder och lokalt blev det så kraftig utvintring i höstvetet att det krävdes omsådd. Även delar av fält som hade vattensamlingar fick kompletteras med vårsäd.

På grund av regn och även lätt snöfall under april blev huvuddelen av vårbruket försenat och genomfördes under första halvan av maj. Lerjordarna torkade mycket långsamt och var i många fall inte helt tjänliga vid sådden. Vårsäden utvecklades relativt långsamt fram till midsommar men därefter följde en varm och torr period med god tillväxt. Tyvärr blev utvecklingen på mjäligen leror i Örebro fortsatt dålig. Till stor del kan detta förklaras med igenslamning efter allt regnande under fjolåret. I Södermanland kom det ca 30 mm regn i mitten på maj, vilket orsakade igenslamning, även på mullfattiga styva leror. Där gjordes en hel del omsådd av våroljeväxter och tappra försök med vältar och harvar för att bryta skorpan, men så här efteråt borde även vårsädesarealer såtts om.

Besvärlig skörd med varierande kvalitet

Skördarbetet startade med höstoljeväxter i början på augusti och redan i mitten av augusti var tidiga höstvetesorter mogna för skörd. Skördevädret var bra till senare delen av augusti men därefter vidtog en ihärdig regnperiod som höll i sig under hela september. I slättområdena var en hel del av skörden bärgad före regnperioden medan det fanns mycket kvar att skörda i skogs- och mellanbygd. För höstsäden blev det efter regnet problem med falltal och senare även kraftig axgroning. Tidigt skördat höstvetete, råg och rågvete uppvisar bra kvalitet och relativt hög skördenivå.

Det blev stora problem med axgroning framförallt i vårvete, på de fält som ej var skördade innan regnperioden. Mindre arealer förblev oskördade p g a kraftiga gronings-skador och missfärgning. Första skörden av vall blev en besvikelse, låg skörd på grund av vinterns påfrestningar.

Växtodlingsåret inom Svea regionen 2001

Lars Danielsson, Hushållningssällskapet, Uppsala

Vädret säsongen 2000-2001

Vintern. Under vårvinter utsattes grödorna för stora påfrestningar i stora delar av området. Det var framför allt hårda vindar i samband med låga temperaturer som glesade ut eller tog bort de höstsådda grödorna. Grödorna var dessutom ofta dåligt utvecklade på grund av en regnig höst. Höstveteförsöken har därför fungerat utmärkt för att ge övervintringsegenskaper med utslag från 0 till 100 i bestånd.

Vädret under resten av säsongen kan följas i väderkartorna. Den torra försommaren

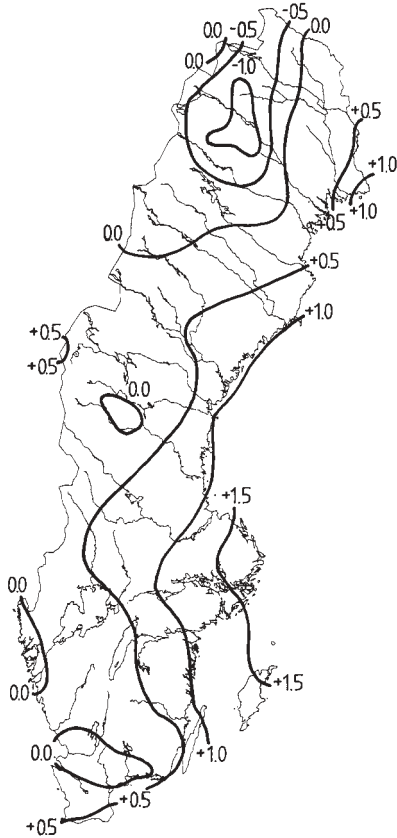
gjorde att, framförallt de nordöstra delarna av området, drabbades av i det närmaste missväxt. Överlag märks torkan på många håll i form av lägre skördenivåer än normalt och även lägre utslag för gödslingsinsatser än man kunde förvänta.

Skördesäsongen började bra med goda förhållanden men blev småningom väldigt besvärligt framför allt i de västra delarna där stora arealer av höstvetete fick dålig kvalitet p g a regn.

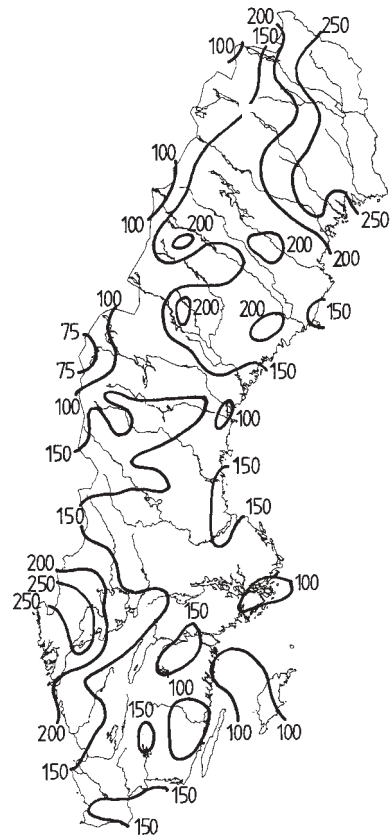
Ett par bra veckor i slutet på september gjorde att årets höstsådd ser bra ut.

Temperatur och nederbörd i april 2001

Medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet i °C

Nederbörden i procent av den normala

SMHI

Väder och Vatten 4/2001

Kommentar till kartorna:

Temperatur

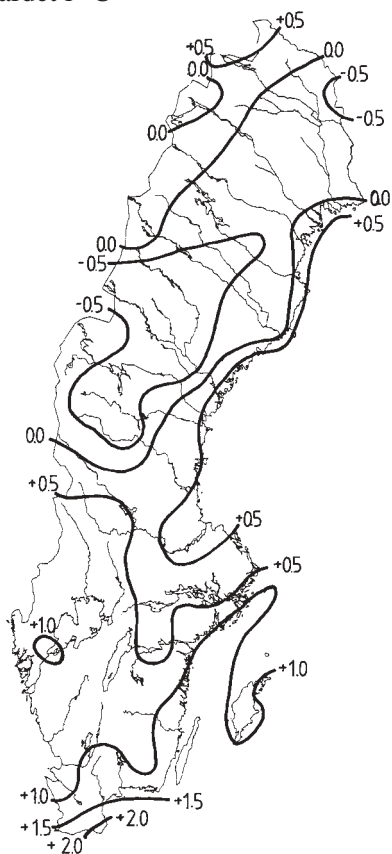
Kyliga och milda perioder tog till stor del ut varandra, varför temperaturavvikelserna för hela månaden mestadels höll sig inom en grad. Sommarvarm luft befann sig under månadens senare del strax öster om Sverige, vilket bidrog till att landets östra delar fick förhållandevis mildast.

Nederbörd

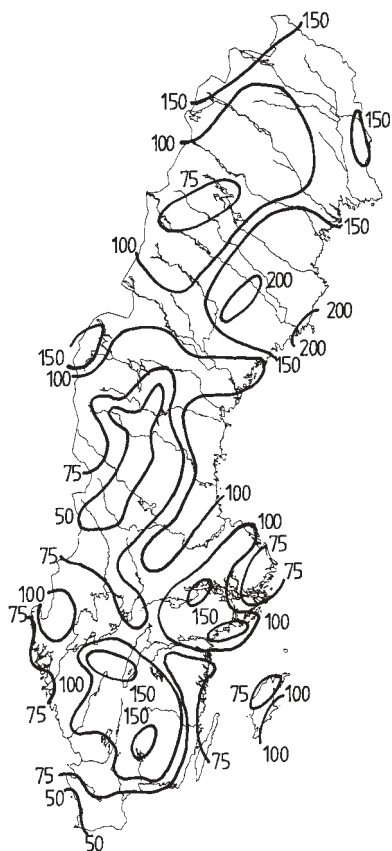
Nästan hela landet fick mer nederbörd än normalt med över 250% i nordöstra Norrland och i nordvästra Götaland. Karesuando fick 59 mm, den näst högsta månadsnederbörden under 123 års mätningar och endast överträffat av fjolårets(!) 71 mm. I Kroppefjäll i Dalsland föll hela 119 mm medan Storlien-Visjövalen i västra Jämtland fick blygsamma 25 mm.

Temperatur och nederbörd i maj 2001

Medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet i °C

Nederbörden i procent av den normala

SMHI
Väder och Vatten 5/2001

Kommentar till kartorna:

Temperatur

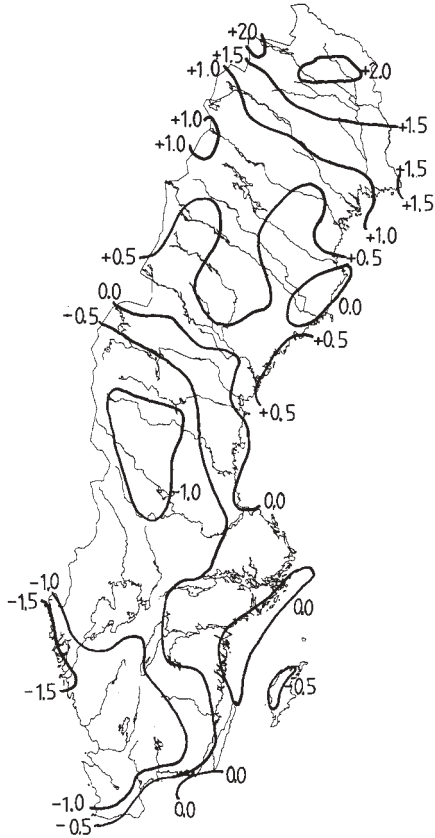
I södra Sverige placerade sig årets maj gott och väl bland de femtio varmaste av de senaste hundra årens majmånader, med den bästa placeringen, en åttondeplats, för Falsterbo. Medeltemperaturen där, liksom i övriga delar av landet, var dock betydligt lägre i år än förra året. Kallare än normalt var det i delar av inre Norrland.

Nederbörd

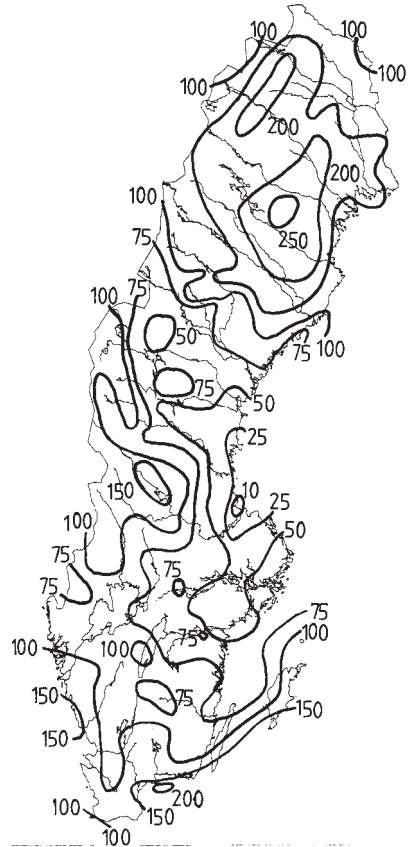
Minst nederbörd med mindre än halva normalmängden fick västligaste Skåne och de inre delarna av mellersta Sverige. Mest fick nordöstra Norrland, där Holmögadd noterade sin näst största majnederbörd sedan mätningarna började 1880.

Temperatur och nederbörd i juni 2001

Medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet i °C

Nederbörden i procent av den normala

SMHI
Väder och Vatten 6/2001

Kommentar till kartorna:

Temperatur

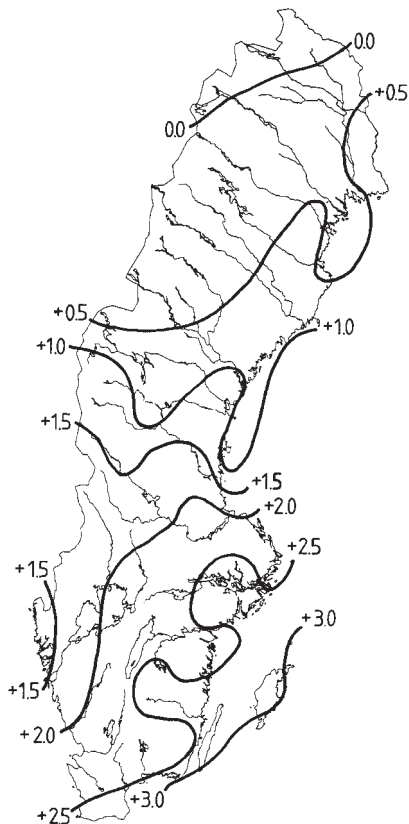
I Götaland, Svealand och sydöstra Norrland var årets juni ungefär lika kall som fjolår-ets. I övriga delar av Norrland var den ungefär lika varm som den längst i norr riktigt varma juni 1999.

Nederbörd

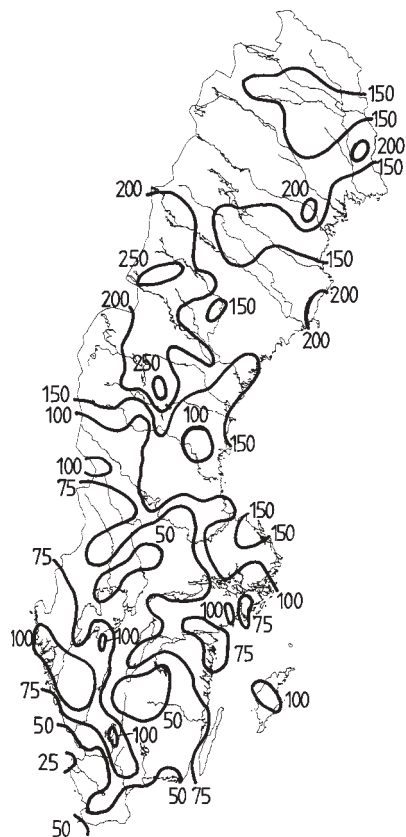
Torkan i sydöstra Norrland och norra Uppland var rekordartad, Gävle har aldrig haft så torr i juni som i år sedan mätningarna började 1859. I kontrast härtill var mängderna i norra Norrland lokalt lika stora som under den mycket regniga junimånaden i fjol.

Temperatur och nederbörd i juli 2001

Medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet i °C

Nederbörden i procent av den normala

SMHI
Väder och Vatten 7/2001

Kommentar till kartorna:

Temperatur

Större delen av landet fick varmare än normalt, dock ej nordvästra Lappland. De största överskotten fick sydostligaste Götaland med drygt 3°, vilket ändå inte räckte för att hota rekorden från främst 1914 och 1994.

Nederbörd

Stora delar av Jämtland samt sydvästra Lappland fick drygt dubbla normalmängden nederbörd. Nya rekord sattes bl a i Gäddede i nordvästra Jämtland med preliminärt 209 mm och i Dikanäs i sydvästra Lappland med 222 mm. På en del håll i södra Sverige var i stället torkan ganska besvärande vid månadens slut.